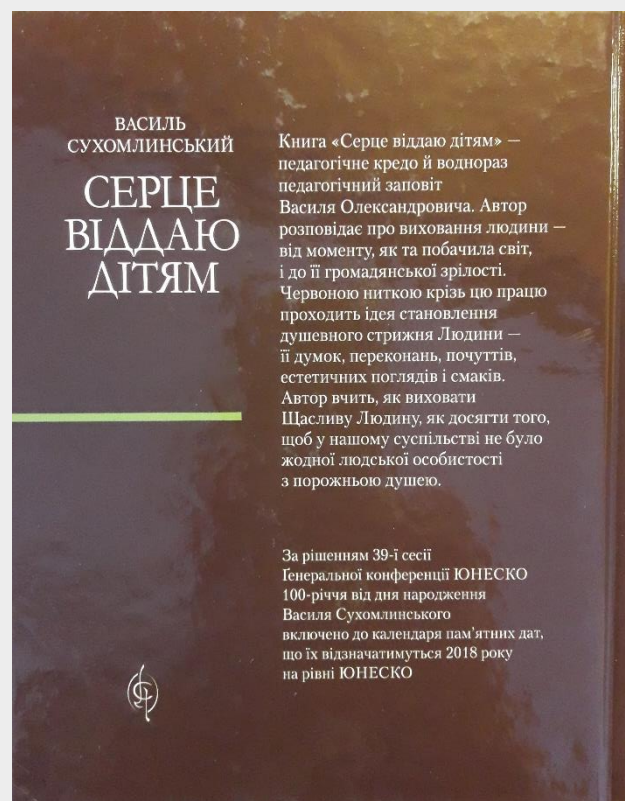

Педагогічний заповіт Василя Сухомлинського

**28 вересня – 105 років від дня
народження**

**2 вересня – День пам'яті великого
українського педагога**

**Читачам для ознайомлення пропонується книга, Василя
Олександровича Сухомлинського «Серце віддаю дітям»,
яку підготувала його донька Ольга Василівна
Сухомлинська**

Сухомлинський В. Серце віддаю дітям : З нагоди 100-річчя Василя Сухомлинського/ Василь Олександрович Сухомлинський; уклад. О. Сухомлинська. – вид. Друге. – Харків: Акта, 2018. – 537 с.

Книга «Серце віддаю дітям» -- педагогічне кредо й водночас педагогічний заповіт Василя Олександровича. Автор розповідає про виховання людини – від моменту, як та побачила світ, і до її громадянської зрілості. Червоною ниткою крізь цю працю проходить ідея становлення душевного стрижня Людини – її думок, переконань, почуттів, естетичних поглядів і смаків. Автор вчить, як виховати Щасливу Людину, як досягти того, щоб у вашому суспільстві не було жодної людської особистості з порожньою душею.

Вступна стаття написана донькою Василя Олександровича Ольгою Сухомлинською. В статті авторка розповідає про те, що книга має непросту історію створення та видання, не зважаючи на те, що перше видання було прижиттєвим. Виникли питання стосовно автентичності тексту та його відповідності оригіналу, а саме: «Працюючи з матеріалом, заглиблюючись у всі нюанси, я, скільки змогла, максимально вивчила всі його складники і дійшла висновку, що треба опублікувати всі документи, що стосуються книжки. Це дасть нам змогу не тільки набагато більше дізнатися про Василя Олександровича і його книгу, а й продемонструє, «як це відбувалося в СРСР».

Далі Ольга Василівна пише про структуру даного видання. Книга складається з трьох частин.

У першій частині розміщено автентичний текст книжки, такий, яким його написав сам Василь Олександрович, а також матеріали про конкретних дітей, вихованців школи.

До другої частини книги увійшло листування Василя Олександровича з видавництвами, яке розтягнулося у часі на роки, а також рецензії.

У третій частині вміщені матеріали, які розповідають про долю книги «Серце віддаю дітям» після публікації в 1968-1969 роках, а також бібліографічний покажчик рецензій і відгуків.

Про сам твір і його зміст Ольга Василівна пише так:

« Після більш як сорока років від моменту видання книжка «Серце віддаю дітям» і досі перебуває в контексті сучасної освітньої та виховної проблематики. Відомо, що вона присвячена підготовці дітей до школи та ідеям навчання і виховання дітей у початкових класах. Здавалося б, нічого незвичайного в цьому немає. Проте сам підхід педагога, його стилістика, концепція, разом із вільною і простою манерою викладу, були такими незвичними для радянської педагогічної літератури, що після знайомства зі змістом книги першою реакцією найчастіше був подив, а іноді – навіть відторгнення в тих, хто мав ухвалювати рішення про публікацію рукопису, поданого Сухомлинським.

У книзі «Серце віддаю дітям» Василь Олександрович виводить дітей за стіни класу, школи, розкриває перед ними навколишній світ у всьому розмаїтті його проявів і рухів, бажаючи пробудити в дитини допитливість, пізнавальні здібності й можливості, які дримали до певного часу. Він як учитель керує цим процесом, майстерно спрямовуючи його в потрібне річище, перебуваючи при цьому на задньому плані, спонукаючи активність дітей і створюючи у них відчуття, що це вони самі міркують, роблять відкриття, тобто рефлексують. Він створює інтелектуально-духовне поле, в якому постійно присутні природа, люди, діти, вчитель, тварини і птахи. Це поле наче пульсує, відображаючи, викликаючи, пробуджуючи думки, почуття, емоції. Це все великою мірою стосується й «Школи радості» -- дошкільного року, коли шестирічні діти просто спілкуються з учителями, не скуті програмами, навчальним планом. Такий самий підхід застосовується й у початковому навчанні («Роки дитинства»), коли дитина вже здобуває систематичну освіту, а вона також, на думку Василя Олександровича, не повинна асоціюватися тільки з класною кімнатою, шкільною дошкою (в класі треба створювати особливі умови для маленьких дітей), а бути максимально наближеною до джерел думки і почуттів – до природного середовища. Він ставив перед собою завдання створити таку школу, яка стала б частиною світу дитини, яку б поважала і цінувала, і куди йшла б із радістю.

Концептуально Сухомлинський побудував свою книжку у формі особистого спілкування педагога з дитиною, з групою дітей, при цьому всі інші складники педагогічного процесу наявні немов би на задньому плані, як тло.»

Не менш цікавою є розповідь Ольги Василівни про тяганину з публікацією твору «Серце віддаю дітям».

Книжка «Серце віддаю дітям», як відомо, вийшла у видавництві «Радянська школа» у 1969 році. За рік до цього, у 1968 році, книга спочатку вийшла в Німеччині (тоді Німецька Демократична Республіка), що суперечило державній видавничій політиці СРСР. У середині 1960-х років твори В.О. Сухомлинського вже часто друкувалися в московських видавництвах, завдяки чому популяризувалися його педагогічні ідеї для широкого кола читачів. У 1963 році до Павлиша приїхала делегація вчителів з Німецької Республіки, щоб познайомитися з Василем Олександровичем, оскільки статті і книги Сухомлинського у них публікувалися ще з 1961 року. Ольга Василівна припускає, що саме тоді гості взнали про працю «Серце віддаю дітям» та захотіли її надрукувати. Так з'явилася реальна можливість опублікувати книгу у двох країнах. Але пройшло ще чимало років бюрократичної тяганини, перш ніж книга вийшла в світ. Серед учасників делегації з Німеччини був учитель, директор школи-інтернату Юрген Польцин, який пізніше допоміг Сухомлинському з виданням книги і в СРСР. Сухомлинський також двічі відвідував НДР: у 1965 та 1966 роках, де познайомився з Герхардом Нойнером, директором Науково-дослідного інституту у Берліні і передав свій рукопис. Тоді ж він відвідав і редакцію видавництва "Фольк унд віссен» (Народ і знання),

де редакція вже працювала над книгою. Треба сказати ще й про тривале листування Сухомлинського з видавництвами СРСР, а саме «Радянською школою» у Києві. Українське видавництво вимагало «**докорінно переробити концептуальні, надзвичайно значущі для педагога думки і рукопис загалом**» (Ольга Сухомлинська) та затягувало публікацію. А у 1967 році для Сухомлинського настав час справжніх потрясінь: його офіційно звинувачували в так званому «абстрактному гуманізмі». «**Загальне тло несприйняття офіційними особами ідей Сухомлинського, негативні імпульси й оцінки, які йшли з Москви, дуже чітко вловлювалися в Києві. І, звичайно, радянське видання, хоча й доповнене відповідно до зауважень рецензентів, завмерло**» (Ольга Сухомлинська).

У 1968 році книгу В.С. Сухомлинського було опубліковано в НДР. Відповідно, для радянської видавничої політики така подія була великим приниженням. І хоча Сухомлинського піддавали критиці і переслідуванням, але книга терміново була видана (здана в набір 22.V. 1968 р., підписана до друку 29.1.1969 р.).

Шановні педагоги! Завітайте до бібліотеки та ознайомтеся з цим унікальним виданням відомого українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського. Книга «Серце віддаю дітям» навчить нас, дорослих, як виховати **ЩАСЛИВУ ЛЮДИНУ**.

Представлене видання надруковано « за архівними першоджерелами. Зміни та доповнення, внесені Василем Олександровичем до пізніших варіантів через «побажання» рецензентів і видавництва, а також ті, що ввійшли в текст 1969 р., подано у примітках. Їх уміщено в структурі тексту на парних сторінках і наведено дрібнішим шрифтом. Той матеріал, що у процесі редагування був вилучений, відновлено на своєму місці й позначено курсивом» (Ольга Сухомлинська).

Бібліотека ОІППО

Вересень, 2023 р.